



Myndigheten för  
samhällsskydd  
och beredskap

# Plan för insatser inför eventuella nya utbrott av covid-19

Svar på Regeringsuppdrag Ju2020/02568/SSK

**Plan för insatser inför eventuella nya utbrott av covid-19**

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Enhet: Särskild organisation - Nationell inriktning och samordning

Diarienummer: MSB 2020-10094

Datum: 2020-09-01

# Innehåll

Sammanfattning .....	3
<b>1. BAKGRUND OCH SYFTE .....</b>	<b>4</b>
<b>2. NULÄGE AUGUSTI 2020 .....</b>	<b>5</b>
<b>3. PLANENS MÅLBILD .....</b>	<b>6</b>
<b>4. ÅTGÄRDER VID TÄNKBARA HÄNDELSEUTVECKLINGAR (SCENARIER) .....</b>	<b>7</b>
Operativt uppdrag .....	7
Scenario 0: oförändrad smittspridning .....	7
Bidra till att upprätthålla den nationella beredskapen .....	7
Driva den aktörsgemensamma hanteringen vid samhällsstörningar .....	8
Stödja andra aktörer med kompetens och materiel i Sverige och i andra länder .....	10
Scenario 1: ojämn spridning och scenario 2: jämn spridning .....	11
MSB:s bedömning vid scenario 1 och 2 .....	12
Åtgärder vid scenario 1 och 2 .....	12
Ytterligare samhällskonsekvenser .....	13
<b>5. FOKUSOMRÅDEN FÖR GEMENSAMT UTVECKLINGSARBETE .....</b>	<b>13</b>
1. Utgå från befintliga strukturer och arbetssätt .....	14
2. Förstärk den sammanhållna krisberedskapen .....	14
3. Försörjning och samverkan med näringslivet .....	14
4. Långsiktighet och uthållighet .....	14
5. Samordnad kommunikation med allmänheten .....	14
<b>6. BEHOV AV SÄRSKILDA ÅTGÄRDER .....</b>	<b>15</b>
Personlig skyddsutrustning för övrig samhällsviktig verksamhet .....	15
Läkemedelsförsörjning .....	16
Lägesrapportering .....	16
Hemställan om utökade medel för hantering .....	17



# Sammanfattning

MSB är en krishanteringsmyndighet med en operativ roll att

- stärka den nationella beredskapen,
- driva aktörsgemensam hantering och samordning av åtgärder och
- stärka andra aktörer med kompetens och materiel.

Erfarenheter från vårens och sommarens hantering av pandemin gör att myndigheten är rustad för att hantera en ökad smittspridning genom att arbetssätt och organisatorisk förmåga har utvecklats samt att etablerade nätverk med andra aktörer redan finns på plats.

MSB bedömer att myndigheten har god beredskap för att hantera utmaningarna i Folkhälsomyndighetens scenarier, inklusive regionala och lokala utbrott, utifrån flexibla arbetssätt och en skalbar organisation. Under vissa förutsättningar kan ytterligare resurser behövas.

## Åtgärder

En förutsättning för att kunna hantera pandemin och dess konsekvenser är att alla inblandade myndigheter och organisationer säkrar uthållighet och stärker sin förmåga att samverka. MSB har en roll att driva den aktörsgemensamma hanteringen, där en del är att tillhandahålla och driva plattformar och möten för informationsdelning samt samverka för att uppnå nationell inriktning och samordning av åtgärder. Hanteringen ska utgå ifrån en helhetssyn för att kunna bedöma direkta och indirekta konsekvenser av pandemin i hela samhället.

MSB bidrar bland annat med kommunikationsinsatser och samordning så att både aktörer och individer kan fatta väl avvägda beslut utifrån det aktuella läget. Då risken för desinformation och vilseledning är stor har MSB kapacitet för att möta påverkanskampanjer.

MSB ger stöd och vägledning inom områden som informationssäkerhet och kontinuitetshantering. Myndigheten stöder även med kompetens och materiel. I det ingår bland annat att säkra tillgången till frivilligresurser för att stärka förmåga och uthållighet.

## Aktörsgemensam utveckling

MSB har tillsammans med andra aktörer initierat ett arbete för att stärka den gemensamma förmågan att hantera pandemin inom fem fokusområden. Det handlar om gemensamma strukturer och arbetssätt, lägesrapportering, samverkan med näringslivet, att stärka uthållighet genom scenarier och frivilliga resurser samt samordnad kommunikation med allmänheten.

## Behov av ytterligare åtgärder

MSB har identifierat ett antal åtgärder som kan behöva ytterligare resurser, beslut från regeringen eller omhändertags av andra myndigheter. Det rör personlig skyddsutrustning för samhällsviktig verksamhet exklusive vård och omsorg, läkemedelsförsörjning, lägesrapportering samt hemställen om utökade medel för hantering.

# 1. Bakgrund och syfte

Denna plan beskriver åtgärdsområden och leveranser<sup>1</sup> som MSB arbetar med vid eventuella nya utbrott av covid-19 i Sverige. Den utgår ifrån MSB:s ansvarsområden samt scenarier för smittspridning framtagna av Folkhälsomyndigheten för perioden 1 september 2020 – 1 september 2021.

Det övergripande syftet med planen är att säkerställa robusthet och krishanteringsförmåga i samhället för att minimera effekterna av nya utbrott av covid-19. Planen berör större delar av myndighetens verksamhet och ligger i linje med den planering och operativa hantering som MSB ansvarar för i sitt ordinarie myndighetsuppdrag. Den kan användas både för hanteringen av covid-19 och ha en positiv effekt på den långsiktiga beredskapsplaneringen och systemuppbyggnaden i samhället.

MSB ska enligt instruktion ha förmåga att bistå med stödresurser i samband med allvarliga olyckor och kriser och vid höjd beredskap samt stödja berörda myndigheters samordning av åtgärder vid en kris eller höjd beredskap. Myndigheten ska också samordna information till allmänhet och media, effektivt använda samhällets samlade resurser och internationella förstärkningsresurser, och samordna stödet till centrala, regionala och lokala organ i fråga om information och lägesbilder.

MSB:s operativa arbete vid en kris genomförs främst genom att:

- **Stärka den nationella beredskapen.** MSB omvärldsbevakar, samlar in, analyserar och tar fram samlade lägesbilder som beslutsunderlag till regeringen och andra aktörer. Det inkluderar att identifiera och möta informationspåverkan. MSB har en beredskapsorganisation dygnet runt.
- **Driva aktörsgemensam hantering och samordning av åtgärder.** MSB mäklar och inriktar prioriteringar av resurser mellan olika aktörer samt samordnar aktörernas kriskommunikation. MSB säkerställer att bekräftad information från svenska myndigheter når allmänheten via bland annat Krisinformation.se.
- **Stärka andra aktörer med kompetens och materiel.** MSB stöder aktörer till exempel med kompetens att leda och samverka i kris, temporära sjukvårdslokaler samt avtal och resurser inom transporter och logistik.

MSB har i relevanta delar av planen samverkat med de myndigheter som har fått liknande uppdrag: Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, Länsstyrelserna. En dialog har förts med Sveriges Kommuner och Regioner.

---

<sup>1</sup> De operativa leveranserna motsvarar det som MSB ska kunna leverera externt i enlighet med de krav och förväntningar som finns i myndighetens instruktion och i andra styrdokument och överenskommelser.

Planen har koppling till andra relevanta uppdrag och pågående arbeten:

- Regeringsuppdrag till MSB om information till allmänheten med anledning av utbrottet av det nya coronaviruset (19 mars, 2020)
- Regeringsuppdrag till MSB om att bistå med transporter och logistik avseende skyddsutrustning och annan materiel till följd av covid-19 (30 april, 2020)
- Bemyndigande till MSB att anmäla intresse för medicinsk lagerhållning i Sverige inom rescEU (4 juni, 2020)
- Fokusområden för utveckling av krishantering med anledning av covid-19 (6 juli, 2020)

## 2. Nuläge augusti 2020

Beskrivningen av nuläget utgår ifrån den nationella samlade lägesbilden den 20 augusti, 2020 (MSB 2020 10579).

Läget är fortsatt allvarligt, trots en något stabilare situation. Efterlevnaden av myndigheternas rekommendationer varierar över landet och är beroende av både väder och social kontext. Utvecklingen framöver är osäker gällande konsekvenser för målen för samhällets säkerhet<sup>2</sup>. Detta till följd av bland annat omvärldsutvecklingen i stort, risken för lokala utbrott eller klusterutbrott samt kommande säsongsinfluensas utveckling. Det är även svårt att till fullo överblicka konsekvenserna av att verksamhet sköts upp eller ställdes in under våren.

När det gäller situationen för befolkningen riskerar de fortsatta rekommendationerna rörande riskgrupper och distansarbete att öka ofrivillig ensamhet och psykosocial ohälsa. Dessutom påverkas den psykosociala arbetsmiljön bland arbetsföra ju längre pandemin fortgår, vilket även kan få en effekt för barn och unga. Vid skolstart och återgång till arbete efter semesterperioden är ansvarsfullt resande och fysisk distansering i kombination med åtgärder från ansvariga offentliga och privata aktörer för att minska trängsel fortsatt viktigt.

Det är av stor vikt att erfarenheter från vårens hantering redan nu omhändertas bl.a. för proaktiv planering av höstens verksamhet. Det handlar bland annat om att säkerställa tillgången på skyddsmateriel, läkemedel och förbrukningsmateriel för bland annat provtagning samt om utveckling av ledningsorganisation, stabsmetodik, uthållig personalplanering och förmåga att samverka.

---

<sup>2</sup> Målen är att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, samt förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

# 3. Planens målbild

Målbilden utgår ifrån tidsramen i Folkhälsomyndighetens scenarier, den 20 juli 2020 till den 1 september 2021 och beskriver det önskade slutläget den 1 september 2021.

## Målbild för stärkt förmåga i samhället

Den samlade hanteringen av pandemin har stärkt förmågan i samhället så att:

- De utmaningar som hittills blivit tydliga under krisen är åtgärdade.
- Det har skapats förutsättningar för att bättre kunna åtgärda de brister som pekats ut inom de nationella risk- och förmågebedömningarna.
- Sverige är väl förberett för att skala upp och hantera långvariga samhällsstörningar som pandemin inneburit.
- Läkemedel och insatsvaror till industrin är tillräckliga.
- Lagerhållning och omställningsmöjligheter till inhemsk produktion är på plats för skyddsmateriel, medicinsk utrustning, kemikalier med mera som krävs för effektiv pandemihantering.
- Förtroendet för vår demokrati har upprätthållits och ökat

## Målbild för MSB:s hantering

Målbilden för MSB:s hantering är att förmågan i samhället har stärkts samt att MSB:s arbete har fokuserats på att hantera de mest utmanande riskerna, de som kan påverka målen för samhällets säkerhet: att värna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, samt förmågan att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.

MSB ska ha utgjort ett gott stöd för de aktörer som hanterat konsekvenserna av pandemin i hela samhället. Stödet för kontinuitetshantering har ökat förutsättningar för aktörer att säkra sina respektive uppdrag. Genom olika forum har MSB bidragit till att säkerställa den inriktning och samordning som krävts för att nå överenskommelser och samverkan mellan aktörer. MSB har verkat för och bidragit till att viktiga myndigheter och aktörer för pandemihanteringen har säkrat sin krisledningsförmåga. MSB har även bidragit till att ge befolkningen förutsättningar att hantera en långvarig pandemi.

## Framgångsfaktorer

Framgången i hanteringen bygger på att MSB är drivande för att samverkan sker samt följer upp och säkerställer överenskommelser och effektivt resursutnyttjande. Även att MSB bidrar till arbetet med försörjning av varor som är kritiska för samhällets funktionalitet, säkerställer en aktiv och samlad kriskommunikation och är en aktiv samarbetspartner i relevanta EU- och internationella samarbeten.



# 4. Åtgärder vid tänkbara händelseutvecklingar (scenarier)

Folkhälsomyndigheten presenterade den 21 juli 2020 ”Scenarier - Tre smittspridningsscenarier inom regeringsuppdraget Plan inför eventuella nya utbrott av covid-19”. för hur smittspridningen av covid-19 skulle kunna utvecklas fram till september 2021.

- Scenario 0: oförändrad smittspridning, utvecklingen om dagens låga nivå av infektivitet består vilket ger en avtagande spridning.
- Scenario 1: ojämn spridning, visar en spridning som snabbt tilltar hösten 2020 och sedan snabbt avtar för att sedan öka och minska igen.
- Scenario 2: jämn spridning, visar en mer utdragen och jämnt ökande spridning.

MSB har bedömt vilka insatser som kan bli aktuella utifrån scenarierna. MSB har även sett vikten av att ta höjd för en händelseutveckling med ytterligare parallella samhällsstörningar att hantera.

## Operativt uppdrag

MSB:s operativa hantering av samhällsstörningar sker vanligtvis i det dagliga linjearbetet, men under vissa omständigheter etablerar myndigheten en särskild organisation (SO) som ansvarar för den operativa hanteringen. SO är en skräddarsydd, skalbar, flexibel och övad organisation som anpassas utifrån de krav som samhällsstörningen kräver. MSB etablerade 31 januari 2020 en SO för hantering av covid-19.

## Scenario 0: oförändrad smittspridning

I den nu pågående hanteringen av pandemin är följande leveranser aktuella:

### Bidra till att upprätthålla den nationella beredskapen

#### Omvärldsbevakning, lägesbilder och lägesrapportering

I hanteringen av pandemin är behovet av information mycket stort. För att regeringen, Regeringskansliet, berörda myndigheter och andra aktörer ska ha en god bild av helheten och på så vis kunna fatta väl avvägda beslut behövs samlad information om läget, om hur smittspridningen utvecklas och om hur samhällsviktiga verksamheter påverkas. För att hanteringen av pandemin ska kunna ske på ett samordnat och effektivt sätt behöver det finnas beslutsunderlag där de gemensamma utmaningarna analyseras och behov av åtgärder identifieras utifrån ett samlat nationellt perspektiv.

Exempel på MSB:s leveranser

- Stödja informationsdelningen mellan myndigheter och ta fram samlade nationella lägesbilder med bedömningar av läget och behov av åtgärder.
- Regelbunden lägesrapportering till Regeringskansliet.

### **Identifiera och möta informationspåverkan**

I den situation som råder förekommer en betydande mängd desinformation och vilseledning i och utanför Sverige rörande hanteringen av covid-19. Det går inte att säga att allt detta är informationspåverkan som främmande makt ligger bakom. Vid kriser ökar sårbarheten för och effekten av desinformation, vilseledning och propaganda.

Exempel på MSB:s leveranser

- Aktiv omvärldsbevakning och hög responskapacitet i händelse av en eskalerad påverkanskampanj.
- Proaktiva åtgärder såsom medvetandehöjande aktiviteter och metodutbildningar som genomförs löpande för att stärka motståndskraften i samhället.

### **Driva den aktörsgemensamma hanteringen vid samhällsstörningar**

#### **Driva aktörsgemensam hantering och samordning av åtgärder**

Flera myndigheter och andra aktörer arbetar utifrån sina olika ansvarsområden med att hantera den kris som pandemin ger upphov till. I det samlade lägesbildsarbetet identifieras utmaningar som behöver hanteras samordnat på en övergripande nationell nivå. Det kan handla om hur tillgängliga resurser bör prioriteras, om information och budskap till allmänheten och hur olika åtgärder kan koordineras.

Ansvariga myndigheter och aktörer behöver samverka och komma överens om åtgärder över myndighetsgränser och över olika delar av landet. Det är MSB:s uppgift att vara en pådrivande kraft och på olika sätt stödja denna samverkan, i enlighet med §7 i myndighetens instruktion.

Exempel på MSB:s leveranser

- Tillhandahålla och driva en plattform för informationsdelning och samverkan, där ett stort antal aktörer på lokal, regional och nationell nivå har möjlighet att dela och ta emot information.
- Ansvara för, etablera och utöva värdskap för en nationell inriktning och samordningsfunktion (ISF) där beslutsfattare från berörda myndigheter kan mötas och göra överenskommelser om inriktning och prioritering av åtgärder.
- Koordinering av rapporteringsformer mellan statliga aktörer. Under krisens gång har ett antal samhällskonsekvenser identifierats och hanterats

genom nationell samordning och inriktning. Några exempel på sådana frågor är hantering av smittbärande avfall, resursförsörjning för skyddsutrustning och frågor kopplade till handhavandet av avlidna.

- Strukturer och metoder för samordning och för att nå överenskommelser för gemensam inriktning som kan anpassas till nya uppkomna situationer.
- Avdela och motta samverkanspersoner mellan myndigheter.

### **Kommunikation med allmänheten**

Information om virusutbrottet, och om hur var och en kan bidra till att minska smittspridningen är en mycket viktig del av krishanteringen. Tydlig information till allmänheten bidrar till att bromsa smittspridning. Otydliga eller motstridiga budskap från myndigheterna måste undvikas. Informationen behöver vara korrekt, relevant och samordnad mellan myndigheter.

Det är MSB:s uppgift enligt instruktion att verka för samlad kriskommunikation från myndigheter vid kriser. Detta förstärktes av regeringsuppdraget från den 19 mars 2020 om att säkerställa myndigheternas information med anledning av utbrottet av det nya coronaviruset är samordnad och tydlig samt att det finns effektiva kanaler att föra ut informationen.

Exempel på MSB:s leveranser

- Löpande initiera särskild samverkan för samordnad kommunikation inom olika områden, efter analyser av aktörers lägesbilder, allmänhetens frågor och medias rapportering. Syftet är att dela kommunikativa lägesbilder, snabbt kunna målgruppsanpassa budskap samt ta hänsyn till geografiska skillnader. Exempel som varit aktuella under pandemin är besöks- och turistbranschen, kollektivtrafik och transporter.
- Leda det aktörsgemensamma kommunikationsarbetet genom kontinuerlig uppdatering av ”Inriktning för aktörsgemensam kommunikationsstrategi” efter hur krisen utvecklas eller kan utvecklas.

### **Effektiv användning av resurser**

Hälso- och sjukvårdens samt omsorgens behov av resurser står i fokus, men det finns andra delar av samhället som också behöver skyddsutrustning. Det innebär att samverkan behöver ske kring användningen av de resurser som finns tillgängliga så att de används där de gör mest nytta.

Exempel på MSB:s leverans

- Verka för samordning av resurser så att de används effektivt ur ett nationellt perspektiv enligt §7 i MSB:s uppdrag.

### **Frivilligstöd**

Samtidigt som många kommuner och andra ansvariga myndigheter nu står inför stora utmaningar finns det många människor som vill hjälpa till. För att kommuner och myndigheter på bästa sätt ska ta tillvara det stöd som frivilliga och

ideella krafter utgör behövs organisation och samordning, men även fortsatt information om de frivilliga försvarsorganisationernas kompetenser och hur de kan förstärka såväl förmågan som uthålligheten hos aktörer.

Det ingår i MSB:s uppdrag att stödja samordningen av frivilliga. Myndigheten har satsat på stärkt frivilligstöd till offentliga aktörer för att förstärka såväl förmågan, beredskapen som uthålligheten hos kommuner, centrala myndigheter, länsstyrelser och regioner.

Exempel på MSB:s leveranser

- Mäkla resurser från frivilliga försvarsorganisationer (FFO) vid direkta förfrågningar från offentliga aktörer.
- Tillhandahålla vägledning och planeringsstöd för hur aktörerna kan gå tillväga för att stärka sin organisations beredskap med hjälp av de frivilliga försvarsorganisationerna.
- Sluta överenskommelser med frivilligorganisationer. Exempel som har varit aktuella under pandemin är att stödet till de frivilliga resursgrupperna (FRG) i kommunerna är stärkt genom samordningsansvar till Civilförsvarförbundet. MSB har kommit överens med SKR, Svenska Röda Korset och deras partnerorganisationer (Rädda Barnen, Riksidrottsförbundet, Svenska kyrkan och Stadsmissionerna) om ett akutstöd för matinköp och hämtning av mediciner till riskgrupper i kommuner utan FRG.

## **Stödja andra aktörer med kompetens och materiel i Sverige och i andra länder**

### **Stödjer andra aktörer med kompetens och materiel**

MSB har i uppdrag att bistå kommuner, regioner och myndigheter med stödresurser vid samhällsstörningar. Genom insatser där vi ställer våra resurser till förfogande förstärker vi förmågan hos andra aktörer att hantera pandemin.

MSB har genom sin insatsverksamhet i Sverige och i andra länder möjlighet att bistå med olika kompetenser i form av personella resurser samt avtal och resurser inom transport- och logistikområdet.

Under pandemin har det efterfrågats stöd av olika aktörer på detta område. Det handlar om stöd till Utrikesdepartementet med att transportera hem personer som befunnit sig utomlands i olika länder när pandemin utbröt. Det handlar även om att den utrustning som regioner, kommuner, företag och andra aktörer i nuläget köper in från andra länder, och som behövs i hälso- och sjukvården, snabbt ska kunna transporteras till Sverige, vilket MSB kan stödja i enlighet med regeringens uppdrag från den 30 april 2020 att vid behov stödja regioner, kommuner, företag och andra aktörer genom att hantera transport och logistik avseende skyddsutrustning och annan materiel till följd av covid-19.

Exempel på MSB:s leveranser

- Stärka aktörer med tillfällig utrustning som kan komma att behövas för att hantera krisen, exempelvis temporära sjukvårdslokaler.
- Stärka andra centrala aktörer med kompetens och metodik inom krisledning, samverkan och kriskommunikation.

### **Stöd och vägledning utifrån myndighetens kunskap och särskilda ansvarsområden**

Pandemin påverkar i stort sett alla samhällsviktiga verksamheter. Hälso- och sjukvården är hårt belastad, men även andra verksamheter påverkas och kan vid ett förvärrat läge komma att påverkas ännu mer av exempelvis restriktioner, personalbortfall, störningar i leveranser och skolstängning.

Exempel på MSB:s leverans

- Stöd och vägledning så att samhällsviktiga verksamheter ska kunna planera för att fortsätta fungera oavsett hur situationen utvecklas.

### **Kommunal räddningstjänst/ arbetet med skydd mot olyckor**

Risken för smittspridning påverkar även de kommunala räddningstjänsterna, vars verksamhet och samverkan med andra aktörer inom och utom kommunerna kan påverkas. Dess personal kan behöva arbeta enligt andra rutiner och behöva skydd i olika situationer. MSB är en expertmyndighet för kommunal räddningstjänst och skydd mot olyckor på nationell nivå, och har ett visst ”sektorsansvar” på räddningstjänstområdet.

Exempel på MSB:s leverans:

- Stöd och vägledning i frågor som rör hur räddningstjänst och arbetet med skydd mot olyckor behöver anpassas efter den situation som råder med anledning av coronaviruset.

### **Informationssäkerhet**

För att upprätthålla en god informationssäkerhet i en situation då mycket arbete sker på distans stödjer MSB i hur man ska göra och vad man ska vara uppmärksam på.

Exempel på MSB:s leverans:

- Metodstöd för informationssäkerhet, exempelvis vägledning för kontinuitetshantering avseende informationssäkerhet.

## **Scenario 1: ojämn spridning och scenario 2: jämn spridning**

MSB:s hantering och leveranser vid scenario 1 och 2 kommer att utgå ifrån de strukturer och arbetssätt som används vid scenario 0, men hanteringen kommer att anpassas och organisationen att förstärkas.. MSB ska ha beredskap att möta ökad smittspridning i samhället, och hantera tillkommande uppgifter.

Fokus ligger på att anpassa inriktningen mot de problem och utmaningar som kan identifieras i de olika scenarierna och att ta hänsyn till möjligheten att flera parallella händelser måste hanteras samtidigt. Frågan om prioriteringar mellan olika viktiga inriktningar kan därför bli aktuell. Därtill är ett identifierat behov att arbeta med redundans och uthållighet hos MSB:s personal och organisation.

## **MSB:s bedömning vid scenario 1 och 2**

MSB har under pandemin bidragit till att höja den egna och andra aktörers beredskap. Bedömningen är att MSB har en god beredskap för att hantera Folkhälsomyndighetens scenarier 1 och 2.

Myndighetens beredskap bygger på tydliga väl utvecklade rutiner och processer för att hantera kriser. MSB kan agera flexibelt utifrån smittspridningen samt att snabbt skala upp organisationen för att uppnå effekt i samhället. Erfarenheter från vårens och sommarens hantering gör att myndigheten är bättre rustad för att hantera en ökad smittspridning genom att arbetssätt och organisatorisk förmåga har utvecklats samt att etablerade nätverk med andra aktörer redan finns på plats. Om scenario 2 blir långvarigt kan MSB behöva säkra organisationens uthållighet genom att prioritera om verksamhet och omfördela resurser internt, alternativt stärka upp med externa resurser.

## **Åtgärder vid scenario 1 och 2**

Informationsinhämtning och omvärldsbevakning anpassas för att svara mot behoven vid hantering av ökad smittspridning att upprätthålla en god lägesuppfattning i en föränderlig situation. Särskilda bilaterala kontakter med de nationella eller regionala aktörer som främst berörs kan tas för att fördjupa analys och identifiering av aktörsgemensamma behov. Den nationella samlade lägesbilden kan inriktas utifrån behov som uppstår, liksom rapporteringen till regeringskansliet. Takten på framtagande av lägesbild och rapportering kan ökas.

Exempel på MSB:s leveranser

- Säkra aktörsgemensam kommunikationssamordning och intensifiera kommunikation med allmänheten.
- Driva samordning och inriktning av resurser genom att aktivt tillhandahålla plattformar för säkra och effektiva möten mellan direkt berörda aktörer.
- Bidra till uthållighet hos aktörer på nationell, regional och lokal nivå genom att genomföra insatser med stöd till samverkan och ledning, uppföljning och utveckling av aktörers krisledningsförmåga. Tillhandahålla utrustning som till exempel tält och modulhus när det uppstår plötsliga och tillfälliga behov av lokaler.
- MSB är kontaktpunkt för EU:s civilskyddsmekanism. Samverkan intensifieras för att öka förmågan att ge och ta emot stöd.

## Ytterligare samhällskonsekvenser

Förutom smittspridningen som framgår av Folkhälsomyndighetens scenarier har MSB ett ansvar att utifrån ett helhetsperspektiv i hanteringen analysera flera parallella händelser samt direkta och indirekta konsekvenser av pandemin i samhället. Ytterligare konsekvenser i samhället på grund av pandemin kan vara ekonomisk osäkerhet och nedgång, och till exempel störningar i försörjningskedjorna inom EU. Det skulle kunna leda till brist på kritiska varor i utsatta regioner och kommuner, både inom sjukvård och i andra verksamheter. Reducerade sociala kontakter kan innebära utveckling av stora risker för ökad psykisk ohälsa och social oro hos delar av befolkningen. Det kan uppstå brister på befolkningens efterlevnad av restriktioner och rekommendationer för att minska smittspridningen. En ytterligare konsekvens kan vara att offentliga resurser tänjs ut och det uppstår upplevelser av oro, osäkerhet och uppgivenhet hos befolkningen. Sker en händelseutveckling med tilltagande negativa konsekvenser för samhället i stort och flera parallella samhällsstörningar skulle MSB:s operativa hantering i sin helhet behöva skalas upp avsevärt.

Exempel på MSB:s leveranser

- Ta fram beslutsunderlag vid behov av prioritering av kritiska varor.
- Utöka kretsen av bevakningsansvariga myndigheter i enlighet med §7 och §11 i förordning (2015:1052) samt lämna förslag på nya myndigheter som ska ha tjänsteman i beredskap.
- Be om internationellt stöd, genom exempelvis EU:s civilskyddsmekanism.
- Effektivt samordna omfattande frivilligresurser i ett läge där samhällets alla aktörer är hårt belastade och man även kan förvänta sig ett betydande personalbortfall relaterat till smittan i sig.
- Genomföra omfattande stödinsatser för att bidra med såväl kompetens som materiel till flera samtidigt aktörer med behov, sannolikt på flera samhällsnivåer inklusive central nationell nivå.

## 5. Fokusområden för gemensamt utvecklingsarbete

Ett av flera utvecklingsarbeten som pågår, kopplat till erfarenheter från den pågående pandemin, går ut på att dra lärdomar från hanteringen av covid-19 i syfte att stärka den gemensamma förmågan inför hösten. Inom ramen för detta har MSB efter samtal med ett antal centrala myndigheter, länsstyrelser, SKR och Svenskt Näringsliv tagit fram fokusområden som syftar till att ge en färdriktning för hur hanteringen av covid-19 ytterligare kan förstärkas. Det finns fem fokusområden där utvecklingsarbete pågår och fortsätter under hösten:

## **1. Utgå från befintliga strukturer och arbetssätt**

Vår samlade förmåga att hantera krisen gynnas av att vi bygger vårt gemensamma arbete på etablerade rutiner för hur samverkan ska gå till och att vi nyttjar befintliga strukturer. De etablerade och överenskomna arbetssätten för aktörsgemensamt arbete i ”Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar” ska användas och utvecklas, exempelvis gällande gemensamma åtgärder i inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) och fördjupade former för aktörsgemensam hantering. Detta ska underlättas genom att befintligt utbildningsmaterial görs mer lättillgängligt, samt att MSB avsätter resurser för att ge konkret stöd till enskilda organisationer.

## **2. Förstärk den sammanhållna krisberedskapen**

För att uppnå en effektiv och samordnad krishantering behöver den aktörsgemensamma inriktningen av arbetet tydliggöras, förstärkas och följas. De huvudsakliga åtgärderna här handlar om att förbättra informationsflödet genom att fortsatt utveckla lägesrapportering från relevanta aktörer till MSB samt de samlade nationella och regionala lägesbilderna.

## **3. Försörjning och samverkan med näringslivet**

Delar av näringslivet har upplevt att det är otydligt och svårt att orientera sig i vad de kan bidra med och vilka delar av det offentliga som gör vad. För att komma till rätta med detta ska det tydliggöras hur krisberedskapssystemet fungerar ur ett försörjningsperspektiv så att bland andra privata aktörer enklare kan få tillgång till myndigheter. Vidare ska representanter för näringslivet och ett antal offentliga aktörer påbörja ett arbete för klargöra hur en fungerande samverkan och samordning kommer till stånd mellan offentlig sektor och näringslivet.

## **4. Långsiktighet och uthållighet**

Även i en tid med många osäkerhetsfaktorer måste verksamheter planeras och förberedas för att säkerställa långsiktighet och uthållighet. När den pågående pandemin gör läget framöver svårförutsägbart kan scenarier ge stöd för att utforska osäkerheten på längre sikt. MSB har tillsammans med andra aktörer tagit fram ”Scenarier som förstärkning till befintlig analys och planering under coronapandemin” (juni 2020) och avser att under hösten se över scenarierna och vid behov uppdatera dem.

Ideella krafter, till exempel de frivilliga försvarsorganisationerna, är viktiga för att förstärka såväl förmågan som uthålligheten hos ansvariga aktörer. Flertalet åtgärder vidtas för att sprida information kring hur aktörerna kan gå tillväga för att stärka sin organisations beredskap med hjälp av frivilliga försvarsorganisationer.

## **5. Samordnad kommunikation med allmänheten**

Vid en kris är det viktigt att information till allmänheten är samordnad för att undvika motsägelsefulla budskap och instruktioner. MSB arbetar tillsammans med



andra aktörer för att synkronisera budskap, strategier och mål. Under hösten planeras en gemensam beskrivning om hur krisberedskapssystemet fungerar och hur olika aktörer arbetar tillsammans för att ge förutsättningarna för krishantering av pandemin och dess konsekvenser.

## 6. Behov av särskilda åtgärder

MSB har identifierat ett antal åtgärder som kan behöva ytterligare resurser, beslut från regeringen eller omhändertas av andra myndigheter. Det rör personlig skyddsutrustning för övrig samhällsviktig verksamhet, läkemedelsförsörjning, lägesrapportering samt utökade medel för hantering.

### **Personlig skyddsutrustning för övrig samhällsviktig verksamhet**

MSB hemställde den 9 juli 2020 till regeringen om att utse en sammanhållande aktör på nationell nivå för försörjning av skyddsutrustning för samhällsviktig verksamhet, exklusive hälso- och sjukvård samt omsorg. Denna aktör skulle ansvara för behovsanalys, planering och inriktning samt vid behov anskaffning och fördelning av personlig skyddsutrustning. Uppdraget bör ske i samverkan med andra sakkunniga aktörer.

Hemställan gjordes efter att MSB utifrån sitt ansvarsområde identifierat ett behov av att ytterligare stärka beredskapsläget rörande personlig skyddsutrustning inför en situation med ökad smittspridning. Underlag för hemställan är framtaget i samverkan med andra aktörer. Risken för brist inom samhällsviktig verksamhet utanför hälso- och sjukvård samt omsorg bedöms som stor.

Fortsatt bristande förmåga kan leda till konsekvenser; inte bara inom ramen för liv och hälsa, utan också inom ramen för samhällets funktionalitet. Förutom risk för ökad smittspridning i samhället föreligger risk för störningar i samhällsviktig verksamhet, såsom djurhållning, livsmedelsförsörjning och rättsvårdande verksamhet. Till exempel uppger Jordbruksverket att brist på skyddsutrustning i förlängningen kan leda till spridning av zoonotiska smittämnen, försämring av djurskyddet och påverkan på livsmedelsproduktionen.

MSB vill därför påtala vikten av att åtgärder vidtas för att upprätthålla samhällets funktionalitet vid eventuella nya utbrott under de kommande 3-12 månaderna. Bedömningen är att omfattningen av det potentiella uppdraget kan definieras först efter att en fördjupad analys genomförts. Uppdraget bör innehålla beslut om hur finansiering för anskaffningen ska säkerställas.

I det fall en ökad spridning av covid-19 inte inträffar skulle den inköpta utrustningen kunna omsättas i normal takt i berörda verksamheter. Ansvarig aktör bör därför få i uppdrag att ta fram en plan för hur eventuell överkapacitet av utrustning ska hanteras.

Utifrån en avstämning i augusti 2020 med ett urval av de aktörer som deltog i framtagandet av underlaget till hemställan bekräftas att behovsbilden fortsatt gäller. Det finns således behov av personlig skyddsutrustning i samhällsviktig verksamhet utöver hälso- och sjukvård samt omsorg, både för hantering av covid-19 och för ordinarie verksamhet. Vidare bedömer MSB att liknande bristsituationer som uppstod under våren 2020 skulle kunna inträffa igen.

För att avgöra vilka volymer av personlig skyddsutrustning som behöver införskaffas behövs dock en fördjupad analys genomföras, i enlighet med hemställan. MSB har dock redan nu fått information från ett antal av de aktörer som deltog i framtagandet av underlaget till hemställan där det under våren uppstod situationer med viss eller betydande ökad förbrukning av enkla munskydd och andningsskydd, brist på desinfektionsmedel och problem med att ordinarie leverantörer inte kunde leverera med konsekvensen att mindre volymer köptes in till betydligt högre priser.

En samlad bedömning är att inköp för en kostnad av inte mer än 200 miljoner kronor borde kunna täcka eventuella akuta bristsituationer på personlig skyddsutrustning. En sådan åtgärd innebär att säkerställa tillgång till personlig skyddsutrustning ifall ansvariga aktörer inom övrig samhällsviktig verksamhet inte kan införskaffa tillräckliga kvantiteter i ett scenario där leveranserna störs på liknande sätt som under våren.

## **Läkemedelsförsörjning**

MSB har under våren 2020 stöttat berörda offentliga och privata aktörer med nationell samverkan för läkemedelsförsörjning. Tillsammans med Socialstyrelsen, Läkemedelsverket, SKR och privata läkemedelsaktörer har MSB analyserat omställningskapacitet i Sverige inför en andra våg av utbrott. Analysen har visat att läkemedelsproduktionen har för lång ledtid för att hinna ge effekt och MSB anser att det viktigt att regionerna och privata aktörer skapar tillräckliga buffertar för att minska sårbarheten i försörjningen.

Läkemedelsverket har påbörjat ett arbete med att ta fram en nationell logistiklägesbild som kan skapa förutsättningar för ansvariga aktörer att vidta rätt åtgärder i rätt tid. MSB ser att det behöver fortsätta inför eventuella nya utbrott av covid-19.

MSB noterar också att Regeringen den 24 augusti 2020 gett den pågående Utredningen om hälso- och sjukvårdens beredskap ett utvidgat uppdrag för att pröva om särskilda beredskapsapotek samt vilken tillverkningsberedskap som ska finnas i Sverige.

## **Lägesrapportering**

MSB har ett uppdrag att ta fram en nationell lägesbild. Uppdraget är avhängigt att underlag från andra aktörer rapporteras. Övriga myndigheter behöver ha förmåga och bemanning för att svara upp mot MSB:s behov av lägesrapportering.

MSB avser att utveckla förutsättningarna och rutinerna för att, vid behov, följa upp den nationella samlade lägesbilden med utvalda aktörer. Syftet kan exempelvis vara att verka för att åtgärder som rekommenderas i lägesbilden vidtas av mottagande aktörer, men även för att stödja aktörens hantering av pandemin i det aktuella läget.

## **Hemställan om ökade medel för hantering**

Myndigheten har under året bedrivit ett omfattande arbete med hanteringen av covid-19 och redan under våren har stora omprioriteringar fått göras.

En förutsättning för att kunna genomföra föreslagen plan är att MSB tillförs de ökade medel som framgår av ”Kompletterande hemställan om ökade medel för hantering av coronaviruset” (dnr 2019-15004). Beroende på omfattningen av hanteringen under 2021 kan eventuellt ytterligare anslagsförstärkning behövas.

En händelseutveckling med flera parallella samhällsstörningar kan kräva att ytterligare resurser tillförs myndigheten och att förutsättningar ges i form av relevanta beslut från regeringen under hanteringen.